

Волощук А.С., студент юридично-психологічного факультету НАВС *Науковий керівник:* Гелич Ю.О., кандидат юридичних наук, доцент

Міжнародний комерційний арбітраж як спосіб вирішення комерційних спорів ускладнених іноземним елементом

Станом на сьогодні значного поширення набули спори, що виникають у сфері комерційних відносин, однією зі сторін яких є іноземні суб'єкти господарювання. У зв'язку із цим все більшого значення набувають установи, наділені повноваженнями вирішувати такі спори. Окрім державних такими повноваженнями також наділені і недержавні судові установи. Серед них особливе місце посідає міжнародний комерційний арбітраж.

Проблема міжнародного комерційного арбітражу полягає в тому, що хоча міжнародний комерційний арбітраж є недержавним органом з вирішення міжнародних спорів, однак не менш дієвим, а в багатьох випадках - навіть більш компетентним, зручним та прийнятним для сторін [1, с.64].

Легально закріпленого визначення міжнародного комерційного арбітражу не надається ані в міжнародно-правових, ані в національних актах. Однак міжнародний комерційний арбітраж розглядається як спосіб вирішення цивільно-правових спорів, що виникають у сфері здійснення комерційної діяльності між особами приватного права у випадках, коли ці спори ускладнені наявністю іноземного елемента, завдяки якому зазначені спори вирішуються спеціально створеними недержавними органами згідно з особливою процедурою, встановленою сторонами спору або визначеною в інший спосіб [1, с.66].

На національному рівні діяльність міжнародного комерційного арбітражу врегульовується Законом України «Про міжнародний комерційний арбітраж». Так, цей Закон виходить з визнання корисності арбітражу (третейського суду) як методу, що широко застосовується для вирішення спорів, які виникають у сфері міжнародної торгівлі, і необхідності комплексного врегулювання міжнародного комерційного арбітражу в законодавчому порядку; враховує положення про такий арбітраж, які є в міжнародних договорах України, а також в типовому законі, прийнятому в 1985 році Комісією ООН з права міжнародної торгівлі і схваленому Генеральною Асамблеєю ООН для можливого використання державами у своєму законодавстві [2].

На міжнародному рівні велику роль у вирішенні значного кола питань міжнародного комерційного арбітражу відіграє Європейська конвенція про зовнішньоторговельний арбітраж (Женева, 1961 р.), яка застосовується до арбітражних процесів і рішень, заснованих на арбітражних угодах, детально регламентує порядок взаємовідносин між арбітражем і державним судом, регулюючи порядок відводу арбітражного і державного суду з непідсудності, і встановлює підстави для скасування арбітражного рішення [3].

Для уніфікації і гармонізації національного арбітражного законодавства важливу роль відіграв Типовий закон ЮНСІТРАЛ про міжнародний комерційний арбітраж, який став зразком для багатьох національних законів про арбітраж, оскільки він був розроблений і прийнятий як уніфікований правовий текст в результаті заходів, які приймалися на міжнародному рівні по уніфікації і гармонізації законодавства окремих країн про міжнародний арбітраж, що суттєво сприяє зближенню арбітражного процесуального права взагалі і арбітражної процедури, зокрема [4].

Останнім часом як місце арбітражу все більшої популярності набуває Бельгія, вимоги національного арбітражного законодавства якої (гарантія визнання і виконання рішень арбітражів, що знаходяться під юрисдикцією Бельгії; відсутність спеціальних вимог до персоні арбітра тощо) сприяють такому процесу [5, с. 320]. Щодо України, то Міжнародним комерційним арбітражним судом при Торгово-промисловій палаті України щорічно розглядається і вирішується велика кількість справ, у яких резиденти України є позивачами у 80 %, відповідачами - у 16 %, резиденти України участі взагалі не беруть, тобто розглядаються справи між сторонами з Великої Британії, США, Росії, Нідерландів та іншими державами, - у 4 % [6, с. 135].

Отже, на підставі вищевикладеного можна дійти висновку, що на сьогоднішній день міжнародний комерційний арбітраж є досить важливою установою, наділеною повноваженнями вирішувати спори, що виникають з комерційних відносин. Тож міжнародний комерційний арбітраж потрібно визначати як спосіб вирішення комерційних спорів, ускладнених іноземним суб'єктом господарювання відповідним недержавним органом, обраним сторонами на підставі арбітражної угоди, шляхом добровільної передачі

повноважень на винесення остаточного обов'язкового рішення третій незалежній компетентній стороні (сторонам).

Список використаних джерел

1. Осипенко О.О. Міжнародний комерційний арбітраж як альтернативний спосіб вирішення міжнародних спорів // Право і суспільство. - 2011. - №4. - с.64-68.
2. Про міжнародний комерційний арбітраж: Закон України від 24 лютого 1994 р. № 4002-ХІІ // ВВР. - 1994. - № 25.
3. Європейська конвенція про зовнішньоторговельний арбітраж від 21 квітня 1961 р.
4. Типовий закон про міжнародний комерційний арбітраж, розроблений Комісією ООН з права міжнародної торгівлі (ЦІСГГКАБ) від 1985 р.
5. Пампуха Г.Г. Бельгія як місце міжнародного арбітражу // Часопис Київського університету права. - 2011. - № 1. - С. 319-321.
6. Побірченко І. Зовнішньоекономічні справи у МКАС при ТІ 111 України // Право України. - 2009. - № 5. - С. 134-136.

Матчук С.В., кандидат юридичних наук,
методист юридично-психологічного
факультету НАВС
Банк О.В., магістр юридично-
психологічного факультету НАВС

Порядок визначення розміру матеріальної відповідальності працівників за трудовим законодавством України шкоди

Визначення розміру шкоди, заподіяної власнику або уповноваженому ним органу, залежить від ступеня вини заподіювача шкоди, характеру виробничої діяльності підприємства. Розмір шкоди, заподіяної підприємству, установі, організації, визначається у відповідності до ст. 135-3 КЗпП за фактичними втратами, на підставі даних бухгалтерського обліку, виходячи з балансової вартості (собівартості) матеріальних цінностей з урахуванням ступеня зносу. Вартість майна визначається на день виявлення шкоди, а в разі зміни цін застосовуються ціни, які діяли в день прийняття рішення про відшкодування [1].

Закон України “Про визначення розміру збитків, завданих підприємству, установі, організації розкраданням, знищенням (псуванням), недостачею або втратою дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння та валютних цінностей” передбачає, що шкода відшкодовується у кратному розмірі вартості цінностей за відпускними цінами, що діють на день виявлення завданих збитків. Це положення слід привести у відповідність з ч. 2 ст. 135 КЗпП України. Розмір шкоди повинен визначатися за цінами, які